

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ-ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

№ 07 (120) Айда бир керен чыгъарыла / июль 2009 г. / шагъбан 1430-й. Багъасы 15 манат

РЕДАКТОРНУ КОЛОНКАСЫ

Ассаламу алейкум, аявлу дин къардашлар. Яшавубуз оьзюню агъымы булан агъып бара демеге ярай. Айтардай алышынылар да ёкъ йимик гёрюне. Яшав, айлана якъ паракхатлыкъда йимик эсинге гелмеге бола. Амма шо ойлар гъакъыкъатгъа къыйышмай, жамиятда тюзлюк, гертилик ёкъда йимик, паракхат яшав да ёкъ. Гъар гюн дегенлей адам оьлтюрюв йимик уллу гюнагъ этиле буса, шогъар инсанлар гъалеklenмей, уйренчикли болуп къалгъан буса, дагъы не айтарсан?!

Масала, арта болгъан жинаятчылыкъланы гъисапгъа алайыкъ. Шоланы бириси бугюнлерде Буйнакск шагъарда болду. Мунда шагъарны жума межитини имамыны заместители Ислам гъажи Межитовгъа вагъшилер чапгын этип, оьлтюрмеге къарагъаны дагъыстанлы бусурманланы арасында яман янгылыкъ гъисапда шосагъат яйылды. Нечакъы гъаракат этсе де, къаст къылса да, ислам динни душманлары муратларына етип болмас, эгер Аллагъ шолай деп буюрмагъан буса. Ислам динни суюмейгенлер, шогъар къаршы ябушагъанлар къолай-къолай алимлини, билими барланы, халкъда абуру барланы арабыздан юлкьуп ала, жамиятыбызгъа къаршы ачыкъ кюйде дав эте.

Бу гъакъда бизин газетибиз де, оьзге информация къураллар да гъар гюн дегенлей къычыра, къувун гётере. Масъаланы гъакъында билмейген бир гъукумат къуллукъ да ёкъ, оьр гъакимият да бек яхшы англай, тек шону чечилмеге герек биринчи масъала деп гъисапламайгъангъа ошай. Террорчулукъну, адам оьлтюрювню, ихтиярланы къыйыкъсытыв йимик лап аслу масъалалар бар туруп, шолар чечилмей туруп, яшавубуз тюзелмежек, алгъа барывгъа да умут этмеге тюшмей.

Яратгъаныбыз Аллагъ токъташдыргъан къанунланы къойгъан вакътилерден башлап яшавубуз эниш гетмеге башлагъан деп айтмагъа ярай. Эгер де биз барыбыз да гъалиги гъалны тюзелтмеге сюе бусакъ, насипли яшав къурмагъа герек деп ойлаша бусакъ, адилликни излей бусакъ, тюзлюкню сайлай бусакъ, паракхатлыкъны сагъынгъан бусакъ, къолубуздан гелеген зат бармы деп ойлашамагъа тарыкъбыз чы! Бугъар жавап бар, шо да яшыртгын тюгюл: савутгъа чапмагъа тарыкъ тюгюл – о масъаланы чечмежек, гъарибиз иманыбызны, къылыкъларыбызны яхшы этмеге тарыкъбыз. Натихада агъюлер яхшы болса, ата-аналар авлетлерине оьр даражалы тарбия берип болса, гъар адам да, сав жамият да бара-бара яхшы янгъа алышынар, Аллагъ буюрса. Шогъар умутлубуз.

БАЯНЛЫКЪ

Гъакъ бусурманлар миллет айырмай

Магъаммат гъажи Гебеков

Азиз МИЧИГИШЕВ

– Магъаммат гъажи, лакъырыбызгъа гиришгинче алдын, бусурманлар нечик болмагъа гереги гъакъда, ислам динни сен нечик англайгъанны билмеге сюер эдик. Шоланы белгилемей туруп, халкъланы арасындагъы байлавлукъланы гъакъындагъы сёзню маънасы не болсун?

– Ислам дин Аллагъ йиберген динлени лап ахырынчысы, оланы жамын чыгъарагъан дин гъисапда, аслу маъналары топлагъан, бары да ойланы ачыкъ ва англашылагъан кюйде берген. Адамлагъа динни Аллагъу таала савгъат гъисапда берген. Бираз башгъа айтгъанда, Яратгъаныбыз динден таба бизин яшавлукъну нечик къурмагъа герекни уйрете: мунда гери урувлар да, этмеге яхшы ишлер де, этмесе ярамайгъан затлар да, борчлар да, шабагъатланагъан ишлер де гёрсетил-

ген. Къудратлы Аллагъ гёрсетген ёлну танлагъанлар оьзлер болагъан кюйде алгъан борчларын яшавда кютмеге къасткъылар.

Тюз ёлдагъы гъакъ муъминлер натижада уллу оьрлюкlege етмеге бола. Аллагъны буйрукъларын герекли кюйде кюте туруп, бусурман адам оьзгелеге уьлгю болма башлай ва ону Аллагъдан къоркъуву башгъаларда сукъланывну тувдура.

– Шо яхшы муратланы яшавгъа чыгъарып болмакъ учун бир-бир эдеплер, къайдалар, ёрукълар тарыкъ болагъаны белгили. Шо кюйде, миллет аралыкъларда да оьз ёрукълар боладыр?

– Пайхаммарны г асгъабаларыны заманларындан тутуп, миллетлер, тиллер бир тенг гъисапланып гелген. Миллет аралыкъларда лап агъамиятлы, лап маъналы ер Пайхаммарны г булай гъадисинде белгиленген (маънасы): «Арап ажамны

(арап тюгюлно) алдында бирев де оьр тюгюл ва оьзгелер де арапны алдында оьр тюгюл. Аллагъны алдында Ондан къоркъагъан адам къыйматлы».

Бу терен маъналы гъадисде англашылмайгъан бир зат да ёкъ, нечик болмагъа герегибиз ачыкъдан ачыкъ айтылгъан. Гъар гюнлюк яшавубузда биз барыбыз да шондан баш алмагъа герекбиз. Шолай этсек масъалалар къалмас.

Булай алгъанда, бары да дегенлей адамланы кёлпери хоншугъа, башгъа диндеги адамгъа, башгъа миллетлилеге нечик янашамагъа гериги гъакъда бек яхшы биле ва ислам дин де бу масъалада бир янгылыкъ да этмей.

Масъала, биз шо билимлерибизни яшавда къоллап болмагъа «унутуп» къалагъаныбызда. Нечакъы айтылгъан буса да, бирдагъы керен такрарламагъа тюшежек – сёзлерибиз ишлерибизге къыйышмайгъанлыкъда кёбюсю масъалаланы башы. ➤➤➤

Номерде:

<p>2 ЯНГЫЛЫКЪЛАР</p>	<p>4 АГЪАМИЯТЛЫ МАСЪАЛА</p> <p>Къылыкъланы яхшылашдырагъан реклама</p>	<p>5 ПАЙХАММАРНЫ Г ЯШАВУ</p> <p>Нюрлю таварих</p>	<p>6 ИЛМУ</p> <p>Ислам динни къоркюлери</p>
----------------------	--	---	---

ЯНГЫЛЫКЪЛАР

СПИД-ден сав этеген алим

Зиндани дейген алимни атын кеплер эшитген болмагъа ярай. Ол бир-бир авур аврувланы сав этегини булан дюньягъа белгили болгъан. Гъатта гъалиги медицина гючю чатмайгъан аврувланы да ол сав этмеге бажаргъан.

Иемендеги ислам медицина центрны ёлбашчысы Абдель Азиз Аз-Зиндани янги къайдаланы ойлашмагъан – ол янги Къуръанда ва Пайхаммарны г суннетинде язылгъанланы тюз англамагъа болгъан

ва билгенин яшавда къолламагъа бажаргъан адам. Доктор оъзю айтагъан кюйде, дарман сатывчу болуп ишлеген вакътисинде, ол «Пайхаммарны г гъадислерин тюз англамагъа болгъан».

Бусурман алимни ба тамаша къайда-сыны гъакъында 2007-нчи йылдан тутуп сёйлемеге башлай. Шо замандан берли ол гертиден де уллу натижалагъа етмеге бажаргъан – элли адам кюйде СПИД аврувдан сав этилген. Дагъы да экев рак аврувдан сав этилген, бир-нечевю къолай этилежекге умут бар.

Зиндани ёлбашчылык этеген центр-гъа шекер аврувдан авруйгъанлар да кеп геле бола. Шоланы санаву кеп экенге гёре, бу авруву бар Иемени ватандашлары бираз замангъа къабул этилмейген болгъан. Амма оъз ватандашлар къабул этилмесе де, тышдан гелегенлеге бир пуршав да ёкъ.

Эпилепсия деген аврувдан да сав этилгенли санаву аз тююл. Чач тегюлювню масъаласы бу центрда толу чечилген демеге ярай. Аяз башы булан гелип, сонг къалын-къалын чач булан гетегенлини мунда кеп сураты алынган.

Бусурман къайдалагъа кюрчюленген бу азарханада аврувланы тегин сав этмеге де гъазир.

«СПИД аврувдан къолай болмакъ чун нечакъы кеп харж этилмеге гереги гъакъда биз бек яхшы билебиз. Биз бу аврувдан гъатта тыш уьлкелерден гелгенлини де сав этмеге гъазирбиз», – дей Зиндани.

Гъалиги вакътилерде пагъмулу алим оъзюню къайдасына патент алмакъны гъайын эте. Йырткъыч меселдеги Гюнбатар уьлкелени фармацевт фирмалары бу къайданы урлап, оъзленики деп айтып, аврувланы къыйынындан къазанып болмасын учун, Зиндани тез-тез этген ишине ихтиярлык алмагъа гъаракат эте. Амма бу иште огъар оьрде эсгерилген фирмалар актив кюйде пуршавлукъ эте, къолундан хыйлы гелим чыгъып бара деп къоркъалар.

Санкт-Петербургда экинчи межит ачылма герек

Бу шагъарда 2006-нчи йылдан тутуп экинчи межит къурмагъа башлагъан. Архитектор Рашат Агъматханов гъазирле-ген янги межит Приморский райондагъы Парашютный ва Репищевни атындагъы орамланы бурунчагъында болажакъ. Межитни бийиклиги 26 метр, минараны бийиклиги буса, 39 метр болажакъ деп гёз алгъа тутулган. Уллу къапулар айгъа ошатылып этилген, гюнбатар якъдагъы къапулар мрамар ташлар булан ясандырылган ва оланы уьстюнде Къуръан аятлар язылып болажакъ. Межит адамланы харжларына этиле ва бир вакътини ичин-

де мунда 1 минг бусурман гиши намаз къылып болажакъ.

Санкт-Петербургну жума межити йыракъдагъы 1913-нчу йылда ачылган ва ону ичине 5 минг адам сыя. Артадагъы Къурбан байрамны вакътисинде мунда 50 мингге ювукъ адам жыйылган болгъан деп айтыла.

Янги къурулагъан межитни топурагъында ислам оьр охув ожакъ да болжакъ деп гёз алгъа тутулган. Башлапгъы заманда бу институтда 50 эргиши охуп болажакъ. Олар Къуръан илмугъа, арап тилге, исламны кюрчюлерине, дин адатлагъа уьйренмежек. Охувну болжалы дёрт йыл болажакъ. Межит гъали-гъалилерде, институт буса, сентябрде ачылмагъа тарыкъ.

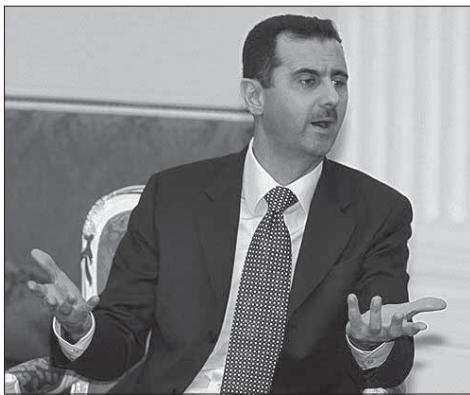
Тажикистан школарда ислам динни гечмеге башлажакъ

Янги охув йылдан тутуп Тажикистан орта школарында янги дарс – ислам динни кюрчюлери гечилмеге башланажакъ. Бу гъакъда республиканы билим беривню министри Абдулжаббор Рагъмонов билдирген. Бу дарсгъа иш этип китап да гъазирленген. Китап 8-11-нчи класларда охуйгъан охувчулар учун жыйылган.

Янги къайданы гъакъында хабарлай туруп: «Бу янги дарсны гийиривю машгур бусурман алим Имам Абу-Гъанифа тувганлы 1310 йыл битегенге багъышланган», – деди А.Рагъмонов. Тажикистанда 2009-нчи йыл суннит исламдагъы гъана-пи мазгъапны кюрчюсюн салган Имам Аъзамны йылы деп белгиленген.

Тажикистандагъы халкъны аслу яны бусурман динни юрюте. Уьлкени 97 проценти гъанапи мазгъаплы.

Башар Асад Сурияда Обаманы къаршылмагъа гъазир

Американы янги гъакимиятлары этеген биринчи абатларына разилигин билдирип, Сурияны президенти Башар Асад, сёйлешивлер этмек учун, Дамаскада США-ны президенти Барак Обама булан ёлукмагъа сюегенин билдирген.

«Биз ону Сурияда къаршыламагъа сюер эдик», – деди ерли журналистлеге Асад. Суриялы президент ачыкъ этеген кюйде, ол США-ны президенти булан тыгъыс кюйде къатнамагъа да гъазир.

«Эки де президентни арсындагъы ёлугъув не заманда да пайдалы болмай

къалмай. Озокъда, биз бары да масъалаларда гелишип къаларбыз деп айтмагъа къыйын, тек нени буса да уьстюнде лакъыр эте бусакъ, англашылмайгъан кёбюсю затланы ёкъ этип болургъа умут чу бар», – деди Асад. Израил булангъы лакъырлашывланы гъакъында айта туруп, Асад шолар узатылмагъа болагъанны ачыкъ этди, эгер бу иште дюнья оьлчевде абуру да, гючю де бар уллу уьлкелер къошум этсе.

Бираз алдын Асадны олжасы билдирген кюйде, ону эрини ва Обаманы арасындагъы сёйлешивлер болуп йиберсе, олар бир тилге гелирге умут бар. «Президент Обама жагъил адам, президент Асад да ондан уллу туюл. Бу эки жагъил адам дюньяны алышдыражакъ заман гелген деп умут этебиз», – дей Асма Асад.

Бу къатынгиши Дамаскадагъы оъзлени къаласында Барак ва Мишель Обамаланы кеп сююп къаршыламагъа гъазир экенин ачыкъ этген. «Мен оланы нечик къабул этежегимни гёз алдыма гелтирмеге болам. Олар да бизин адамларыбызны гёрюп, яшавубузну билип, биз ким экени сезип, Сурия пачалыкъны англап, сююп боларгъа инанаман», – деп къоша пачалыкъны биринчи бийкеси.

Гетген жума билдирилген кюйде, дёрт йыл алда Дамаскадан америкалы элчихана гери урулган сонг, энниден тутуп шо къайтып ишлежек. Вашингтон бу абаты булан арап дюньягъа ювукъ болмагъа сюегенин англата.

Байден: Израилни Иран булангъы аралыкълары США-дан гъасил тююл

США-ны вице-президенти Джо Байден билдирген кюйде, Барак Обама Иран булан сёйлешивлер юрютмеге гъазир. Шолай да айта туруп, бу адам Израил пачалыкъ Ирангъа къаршы дав этмеге сюйсе, США шогар сугъулмажакъ деп де къоша.

Ерли журналистлеге Байден билдирген кюйде, США башгъа харлысыз уьлкеге о-бу ишлерде нечик этмеге герегин бувармагъа болмай. Обама гъали-гъалилерде айтган кюйде, йыл битгенче ол Иранны ёлбашчылары булан ёлукмагъа сюер эди. Сёйлешивлер Иранны ядерный савутуна байлавлу юрюлмеге герек деп гёз алгъа тутула.

Иран оъзю билдирген кюйде, ядерный деп этилеген ахтарывлар янги парухат муратланы гёз алгъа тутула ва дав булан бир аралыкъ да ёкъ. Амма Гюнбатар пачалыкълар шолай билдиривлеге инанмай, савут этиле деп къоркъа.

Бираз алдын Израилни премьер-министри Беньямин Нетаньяху ачыкъ этген кюйде, Иран сёйлешивлени башламагъа сюймесе, Израил бу масъаланы оъзю чечмеге башлажакъ.

Булай билдиривлеге янашывун ачыкъ эте туруп, Байден булай деген: «Харлысыз пачалыкъ гъисапда, Израил оъзю ойлаша Иран ва оьзге башгъа пачалыкълар булангъы аралыкъларыны гъакъында». США Израил булан рази болса да, бол-

Арагъызда лап
яхшыгъыз –
агълюсюне яхшы
болагъаны

Германиядагъы судда къатынгиши оьлтюрюлген болгъан

Ерли газетлер билдирген кюйде, ФРГ-деги Дрезден шагъардагъы судну бинасында Марва С. дейген 32 йыллыкъ мисрили къатынгиши оьлтюрюлген болгъан. Жинаятчы Германияны ватандашы Александр В. дейген Россияда тувган адам болгъан. Судда Александр мисрили къатынны хатирин къалдырган деп къаралагъанда болгъан бу жинаятчылыкъ.

Эришивлюк оъзю 2008-нчи йылда болгъан. О заман Марва уьч йыллыкъ яшы булан яшлар ойнайгъан ерге гелгенде гъарсинчекде олтуруп турагъан гишиге авлетине гъарсинмеге ер берсин деп тилеген болгъан. Ол да огъар къайдагъы яман затлар айтып, намусуна тиеген атлар да тагъа.

Судда бу иште бир керен къаралган болгъан ва шо заман айыплангъан гиши 780 евро къоду тегелген. Экинчилей къаралагъанда буса, тувра судну бинасында Урал бойдан гелген бу адам ярым минутну ичинде Марвагъа 18 керен бичакъ басмагъа бажара. Ол: «Сени яшмагъа ихтияринг ёкъ», – деп къычыра болагъан.

Яраларындан къатынгиши еринде гечине. Марваны эри къатынын якъаламгъа къарагъанда, полицейскийни къолундан яраланып, гъали азарханада. Оьлтюрюлген къатын айлы болгъаны ону ватандашларын бирден-бир къазапландыра ва ватанында гёмюлеген заманда ону ахыр ёлуна салыв уллу митингге айлана.

Пакистандагъы давлар яшлагъа зарал гелтирген

Дав башлангъан саялы пакистанлы бир миллионгъа ювукъ яш полиомиелит аврувгъа къаршы вакцинасыз къалган. Шо гъакъда бютюдюнья савлукъ сакълав къурумну Пакистандагъы бёлюгюню вакили Халиф Магъмут билдирген.

Дав агъвалатлардан сонг Пакистандагъы кёбюсю районлагъа докторлар этишип болмайгъан болгъан. Магъмутну гъисапларына гёре, шо районларда яшайгъан бир миллиондан артыкъ яш шо вакцинадан къуру калган. Пакистанда бу аврув заманда бир башланып йибере-генни гъисапгъа алса, гъал бирден-бир оьрчюмеге болагъаны англашыла.

Оъз янындан докторлар яшлагъа кёмек этмек учун болагъан гъаракатын эте. Гъалиги замангъа ярым миллионгъа ювукъ яшгъа герекли уколлар этилген, тек иш ярты ёлда токъталып турагъаны ичин бушдурмай болмай. Йылны башындан тутуп Пакистанда полиомиелит аврув булан 20 адам авругъаны токъташдырылган. Амма бу аврувну кеп яйылагъан заманы гелип битмеген, шо заманлар йыны ахырларына, гюзю башына рас геле.

Халиф Магъмут билдирген кюйде, Пакистан бу инфекцияны токътатамагъа ювукъ эди.

Амма бу муратланы дав буза.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынган

БАЯНЛЫКЪ

Гъакъ бусурманлар миллет айырмай

1V Масала, экев бир-бири булан ана тилинде лакъыр этмеге къыйышагъан иш тюзюл, эгер къыйрында оланы англамайгъан гиши бар туруп.

Бырын заманларда яшагъан бир имам ваъзаларыны вакътисинде адамлардан бурулуп, оъз-оъзюне астаракъ булан: «Оъзюнг шолай этемисен?» – деп сорай болгъан.

Гъали яшайгъанлагъа шо имамдан уьлгю алмагъа тарыкъ. Бизин динибиз аслу гъалда бусурманланы атив къылыкъларындан таба яйыла болгъан.

Гъали-гъалилерде Сауд Арабыстанда уьлгю йимик бир тамаша иш болгъан. Эки арап гиши бир-бири булан къатнап турагъанда, олагъа ингилис гелип къошула ва ят адам гелгенде, араплар ана тилин къоюп, оъзлер болагъан кюйде, гъаран-гъаран ингилисче сэйлеме башлай. Къонакъны булайлыкъ тамашагъа къалдыра, амма араплар англатгъан кюйде, шолай этмеге олагъа дини бувар.

Ажайып атив гёрюнеген бу къылыкълары гёрген ингилисли бизин динибизге агъамият бермеге башлай, ону ахтармагъа гирише ва арда да ислам динни къабул эте.

Шо кюйде биз де, оъз ишлерибиз булан, яшав ёлубуз булан гъар гюн айланадагъылагъа уьлгю гёрсетмеге герекбиз. Къайда яшасакъ да, не къуллукъну кютсек де, булай янашыв мердешге айланмагъа гереги гъакъ зат. Бир-бирибизге гюрмет этмеге уьйренсек, эрте-геч, Аллагъ буюрса, миллет аралыкъларда татывлукъгъа, гелишликке гелмеге болурбуз.

– Сизин межитигизде ваъзалар эки тилде юрюлегенни билемен. Шолай неге этесиз?

– Бизин якъларда аслу гъалда къумукълар ва къумукъ тилни англайгъанлар яшай. Олар учун азанны алдында биз ваъзабызны къумукъ тилде охуйбуз. Амма бу тилни англамайгъанлар да бар ва олар учун азандан сонг охугъан ваъзабызны къайтарып орус тилде охуйбуз. Эгер биз бир миллетли халкъ яшайгъан юртда болгъан буса, янгыз бир тилни къоллар эдик, бу якъдан масъала да болмас эди. Шагъарларда буса, тюрлю-тюрлю халкълар яшайгъангъа гёре, орус тил болмаса, бир де бажарылмай. Къартларыбызны, тамазаларыбызны ана тилинде айырма болмайбыз, оланы гъайын этебиз. Орус тилни къолламайгъан шагъар межитлени де англамагъа бажарылмай.

– Миллет аралыкъларда эришивлюклер боламы? Бола буса, масъаланы нечик чечесиз?

– Адамны миллетине гёре айыпламакъ, бет ташламакъ ислам динге къыйышагъан зат тюзюл, миллетчилик уллу гюнагълардан санала. Амма бу масъаланы башгъа яны да бар. Бир-биревлер, оъз пайдасы учун миллет масъаладан пайдаланмагъа къарайлар. Шо буса увакъ эришивлюкню де, яшланы арасында болагъан ябушувну да миллет масъалагъа айландырмагъа къаст этелер. Бу бек къоркъунчу оюнлар, ахыры ямангъа айланмагъа бола.

– Кёплер масъаланы анласа да, шону чечмеге алгъасамайгъаны тамаша.

– Мени эсима гелеген кюйде, лап аласу, айтылагъан сёзлени этилеген ишлеге къыйышагъанлыгы булан байлавлудур. Шону англамакъ учун алим болмагъа, артыкъ гъакъыллы болмагъа тарыкъ тюзюл чю.

Оъзюбюзге ёрайгъанны дин къардашыбызгъа да, хоншубузгъа да, ол ким болса да айырмайлы, ёрамагъа тарыкъбыз. Шолай болмагъа герек деп ислам динибиз де уьйрете. Гъадисде де ачыкъ кюйде булай язылгъан: «**Биревню де иманы тюз болмас, эгер оъзюне ёрайгъанны дин къардашына да ёрамаса**». Бир дагы керен такрарлайман, масаланы башы – англамайгъанлыкъда. Кёплени билим алмагъа заманы да, имканлыгы да бола, тек шогъар гъасиретлиги болмай. Эгер биз гъадисде айтылагъан кюйде, илмугъа бешикден къабургъа ерли уьйрене эдик буса, хыйлы масъалалар оъзюбюзден таар эди.

Оъзюбюзню билимбизни артдырмагъа тарыкъбыз. Бек билген, кёп билген сайын, ибадатыбыз камиллешежек ва айлана якъланы гёрюп, жан-жаныварны гёрюп, Яратгъаныбызны къудуратын сезип, Аллагъа шюкюрлюк этежекбиз.

– Шолайлыкъгъа етмек учун бусурман адам гъар-бир ишлеринде гъакъ болмагъа тарыкъ. Ол мурадына берилип болмагъа да тарыкъ. Бу ёлда уьстюнлюкке нечик этишмеге бола?

– Бу гъакъда бизин сыйлы атабабаларыбыз да, гъалиги замандашларыбыз да кёп ойлашгъан, биз де ойлашагъа герекбиз. Ибадатыбызда гъакълыкъгъа нечик этишмеге бола дагы? Бу тынч масъала тюзюл. Шогъар жавап табып болмасакъ, терс ёлгъа тюзмек де бар, шондан Аллагъ сакъласын.

– Хасавюртну оъзге шагъарлардан не башгъалыгы бар?

– Мунда кёп тюрлю халкълар яшай, тюрлю-тюрлю динлени юрютегенлер де бар: хачпереслени килисасы ишлей, шийитлени оъз межити бар, жугъутланы дин идарасы синагогасы да бар бугъай. Бизин межитибизге Дагъыстанда яшайгъан бары да дегенлей миллетлер намаз къылмагъа геле.

Аллагъа шюкюр, биз турагъан ерлерде миллет арада гъалиге бир-биривню англамайгъан масъалалар болмагъан. Тек бизин якъ Дагъыстанда чы нечик де, гъатта сав Кавказда да лап парахатсыз ердир деме ярай. Шо саялы да Хасавюртда гъар не ишге де маслагъатлы янашмакъ–бек агъамиятлы талап.

– Магъаммат гъажи, охувчуларыбызгъа не ёрар эдинг?

– Бизге барыбызгъа да ва оъзге бусурманлагъа да Яратгъаныбыз Аллагъ буюргъаны да, Пайхаммарны г суннетин де къотмекни ёрар эдим. Гъакъ бусурманлар болуп болмагъа бизге Аллагъутаала гюч де, къуват да, чола да берсин деп тилер эдим ва женнетде аявлу Пайхаммарыбыз г булан бирче болмакъны ёрар эдим. Ырде айтылып гетген оър къылыкъларгъа гёре юрюп болмагъа да Аллагъ бизге къаттылыкъ берсин деп, де тилер эдим.

Магъаммат гъажи булангъы лакъырыбызны вакътисинде гебин къыйма гелгенлер болду.

Гиев аварлы, гелин къумукъ къыз болуп чыкъды. Миллет айырмайгъан, аласу Аллагъдан къоркъув деп саналагъан, булай къошулгъан агъюлер ислам диндеги гъакъ герти аралыкъланы бир аламатыдыр. Ислам динге берилгенлер учун къошулгъан агъюлер тамашалыкъны болдурмай, гъайран да этмей.

Ким биле дагы, гележекде булай агъюлер сама да болмасмы миллет аралыкъланы беклешдиреген?..

ГЪАЛАЛ МАЛ

Бусурман адам банк булан машгъул болма боламы?

Кёбюсю европа уьлкелерде исламны къанунларында кюрчюленген банклар ишлеме башлагъан. Булай банклары клиентлерини арасында бусурманлардан къайры, хачпереслер де, ягъудилер де бар, неге тюзюл асламчылыкъ (риба) бары да динлерде гери урула.

20 миллион бусурман адам яшайгъан Россияда исламны къанунларына къыйышып ишлейген бир банк да ёкъ. Шолай болгъанлыкъны инг башлапгы себеби пачалыкъдагы экономика законлар булан байлавлу. Шону булан бирче, банкирлер, бусурманланы гъайын этип, гели-

етишдиривню болдура. Бу банкда хас къутукъларда тагъымчакъларда, документлерде, акъча сакълара да бола. Рассчёт касса ишлер бир счётдан башгъасына адамлагъа да, идаралагъа да акъча чыгъарма харж телемеге, акъча алмагъа да имканлыкъ бере. Алтындан ва гюмюшден этилген акъчалар алмагъа бола. Исламны ёругъунда этилмеге башлагъан банкны бу янгыз биринчи абатлары.

«Экспресс» банк башчысыны орунбасары Тимур Омаров булай хабарлай. «Банк «Экспресс»–дюньялыкъ идара, ондан байлыгына, яшав гъалына къарамайлы, банкыбыз москвалы яда европалы банк системалагъа къыйышывлу, яни, процент алыв-беривню кюрчюсюнде ишлей. Амма, клиентлени ёравларын гъисапгъа алып, банкны ёлбашчылары, ислам къа-

шип ишлемеге гъазир экенин билдире. Ругъанилер де бу пикруну янын тут.

Бу гъакъда Магъачкъала шагъарны Баш жумакежитини имамы М.Саадиев айтгъан сёзлер: «Шариатны законларына гёре яшайгъан бусурман гишиге процентге акъча алма да, берме де ярамай, шо асламчылыкъ (риба) бола. Амма булайлыкъ бузулмай сакълана буса, демек, бусурман адам оъзюню акъчасы банкда асламчылыкъ учун къолланмайгъанны къатты кюйде биле буса, шо заман мунда гери урув ёкъ».

Ол россия банклары арасында дагыстанлы «Экспресс» банк биринчилерден болуп булай кюрчюлени юрютемеге болагъанын билдирди. Гетген йылны июль айындан тутуп бу банк асламчылыкъсыз касдан акъча алагъан картлар чыгъармагъа башлагъан.

Бу биринчи картлары чыгъыву булан, ислам динни шартларына къыйышагъан, оъзге банк къуллукъларда да шогъар гъазирленмеге башлагъан. Халкъара стандартлагъа къыйышагъан оъзге картларда да сакъланагъан акъчагъа процент къошулуп ёкъ. Шо кюйде, бу банк Россияны не ерине де, гъатта тыш уьлкелеге де акъча

нуллагъа къыйышывлу ишлейген бёлюк ачмакъны да тюз гёрген. Масала, счёт да ачып, «Специальная» деген картны да алып, акъчагъыз асламчылыкъ учун къолланмажагъы гъакъда парахат боласыз, акъча счётгъузуда сакъланып туражакъ. Шону булан бирче банкны гелиминден бир-бир кёмек ишлеге харж гёрсетилгенде, «Специальная» деген картны есилери де шо яхшылыкъ этгенлени арасында болажакъ».

Бу картны гъаж къылма барагъанлар айрокъда бек ушата, неге тюзюл акъчасын манатларда, валютада сакълара тынч ва бир уьлкеден башгъасына чыгъартма да рагъат. Дазудан чыгъагъанда, акъчаны гъисабын белгилемек тарыкъ тюзюл, карт тас болса, «Экспресс» банкгъа телефон сэйлеп, счётгъуз бегилип, янгы карт бериле. «Экспресс» банк булан хас дыгъары бар бир-бир сатыв-алыв ерлерде картны есилери мал алагъанда учуз багъадан алмагъа бола.

«Экспресс» банкны булай къайдалары дагыстанлы ругъанилени нындан да якълав тапгъан. Шолай «Специальная» деген картны Дагъыстанны муфтиси де, бир-бир белгили алимлер де алгъан.

ГЪАМАС

ЌААЕН

Намаз
къылагъанда,
шону ахырынчы
гезик къылагъандай
гъалда бол

АГЪАМИЯТЛЫ МАСЪАЛА

Яхшы кылыкъъланы тарбиялама герек деген хабарлар не заманда да кеп юрюле, бизин девюрде шо айрокъда агъамиятлы масъала. Ватаныбызны ер-еринде кылыкъгъа, эдепге багъышлангъан рекламалар яйылмагъа башлагъан. Шогъар социальный реклама деп айтыла ва шону аслу мурады ватандашларыбызны кылыкълы, намуслу этип тарбиялавгъа бакъгъан.

Белгили кюйде, инсанны ол къабул этеген билим тарбиялай. Орамларда гезейгенде адамны башына реклама белгилерден тюрлю-тюрлю маълуматлар «ява». Охугъанны, къарагъанны агъамиятын тартмакъ учун реклама онгарагъанлар не гыллалагъа да бара, шоланы ичинде къатынгишини къаркъарасы да ажайып ва уста кюйде къоллана. Не затны сата буса да, белгилеме къарай буса да, рекламаны этегенлер инг башлап къатынгишини къаркъарасы «ишлемеге» герек деп ойлаша буса ярай. Кюйге къарагъанда, бу ёл асувлу натижалар берегенге ошай, тек гъатдан озуп, багъыйсыз янгъа чыкъмагъа болардан бирев де тартынмай.

Очлюк артагъангъа, яшланы арасында жинаятчылыкъ оьсегенге, кылыкълар сай болагъангъа брабъыз да дегенлей кант эте болабыз. Амма шо шоллай неге болагъаны себеплерине, адамлар терс ишлеге не саялы батагъангъа кант этегенлер ончакъы кеп гюрюнемей. Адамлар терс якъгъа багъып алышынагъаныны себеплери кепдю, шоланы бириси де реклама булан байлавлу десек янгылыш болмасбыз.

Бу масъалагъа байлавлу терен илму ахтарывлар арагъа чыкъмагъан буса да, реклама адамланы тарбиясына, кылыкъларына, модасына, ойлашагъан кююне туврадан тувра таъсир этегени англашыла. Реклама гъазирлейгенлер де шону бек яхшы англай.

Яманлыкъа тартагъанда йимик, герекли кюйде онгарса, реклама яхшыгъа да чакъырмагъа бола. Арт вакътилерде кылыкъъланы тарбиялайгъан, намусну алгъа салагъан, озге яхшылыкълагъа гелтиреген социальный рекламаны агъамияты артгъанын, ону маънасына герек чакъы багъа берилегенин гёрмеге болабыз.

Масала, тахшагъарыбыз Москвада Инжилден алынган ёрвалар реклама къайдада илинип кеп бар. Сорав-алывлар гёрсетген кюйде, Москвада яшайгъанлар «Ольтюрме», «Урлама» деп язылган чакъырывлар-реklamалар лап да гёрмекли ерлерде ерлешмекни янылар.

Владивосток шагъарда да бу кепдеги рекламалар генг кюйде яйылган. Шагъарны уллу ёлларыны ягъаларында Иса пайхаммарны (алайгы салам) сёзлери булангъы ёрвалар уллу этилип, йыракъдан да атив гёрюнеген кюйде мукъуятлы язылып илинген. Шагъарлыланы олар илинген ерлер чи аз-маз тамаша къалдыра. Масала, «Таркызыз юрюшлени кюй» деген чакъырыв студентлер яшайгъан общежитиени къаршысында илинген. «Ольтюрме» деп язылганы буса, бандитлер бир-бири булан эришивлю масъаларын чечеген бир базарны кырында мунаман деп гёзге илине. Базарда сатыв этегенлер учундур «Урлама» деп язылганы. Уллу тюкенге гирегенде, «Гюллема» деп язылганы буса, ону ичине гирегенлер учундур.

Бу шагъарда онгъа ювукъ булай рекламалар эки айны узагъында илинип турду. Оланы онгаргъанлар иш этип сайлап, гъарисин негъакъ ерлерде илмегенге ошай, озлер шогъар мюкюр болмаса да.

Къазан шагъарда да бу къайданы генг

Кылыкъъланы яхшылашдырагъан реклама

кюйде къолламагъа уйренген. Ольтюрме, урлама, ялган айтма деген ва башгъа ёрвалар мунда атив этип язылган. Гъали бары да адамлар учун ортакъ насигъатланы шагъарлылар китапларда охумаса да, межитлерде ва килсаларда эшитмесе де, Татарстанны тахшагъарындагъы орамларда да гёрюп билмеге бола. Сыйлы китаплардан алынган гесеклени, сёзлени Къазан шагъарда эки юз реклама белгини уьстюнде ерлешдирген. Бу – Къазан шагъарны мэриясы социальный къайдада юрютеген гъаракатыны натижасы.

Адамлар яхшылыкъны, сюювню, кёмек этивню, озге ёрвалу шлени эсинде сакъласын деп бу реклама къайдалар тюрлю-тюрлю ерлерде кеп илинген. Масала, шагъарлылар булай язывланы охумагъа бола: «Савгъат артажакъ, эгер этеген ишингни савгъатгъа умут этмейли этсенг», «Бергенибиз озюбюзге къайтып гележек», «Сызлайгъан жангъа айтылган исси сёз – балгъам». Къурандан алынган гесеклер де бар: «Берекетге умут эте бусагъыз, яхшылыкъ этмеге алгъасагъыз», «Озьюнг билмейгенигни артына тюшюп айланма», «Бир-биригизге яхшылыкъ этмеге алгъасагъыз».

Шагъар гъакимиятны бу къайдасын бусурман ругъанилер де, хачперес кешиш-

лер де бек ушатгъаны билдириле. Бары да плакатлар эки тилде язылганын да айтмагъа тюше. Шолалыкъда, Инжилден ва Къурандан алынган сёзлени орус ва татар тиллерде охумагъа бола. Ону маънасы – шагъар ёлбашчылар ватандашларына бир-бирин англамагъа герек деп айтагъаны, къурдашылыкъны беклешдирмеге герегин эсине салагъаны, миллет аралыкъланы ёрукълашдырмагъа гъаракат этмеге тарыгъы. Къазанлылар, озлер учун бу янгы къайданы, бек сююп къабул эте.

Къазанда сыйлы сёзлер булангъы плакатлардан къайры, реклама къайдада этилген озге пайдалы белгилер де бар. Шолар, агъамиятлы башгъа масъалалагъа тие. Шагъарда жагъиллени йылы оьтгерилегенге багъышлангъан, наркотиклени заралыны гъакъында айтагъан, ёл юрюшню низамны сакъламагъа чакъырагъан белгилер кеп болган. Умуми алгъанда бары да плакатланы санаву 1 мингге етишген болган.

Хоншубуздагъы Мычыгъыш республикада да жамиятны кылыкъ якъдан тарбиялавгъа уллу агъамият бериле. Мычыгъыш республиканы президенти Рамзан Къадыров айтагъан кюйде, кылыкъ ва тарбия болмаса, алгъа барагъан жамиятны къурмагъа бажарылмас.

Мычыгъышдагъы ёлларда ёл юрюшню

низамлы этмек учун, Къурандан алынган сураланы орус ва мычыгъыш тиллерде язылган язывланы илген.

Бу республикада къатынгишилени тыш гёрюнюшю эрши ва кылыкъсыз болмагъа герекмей деп тутулган, шогъар багъышланып кеп иш этиле. Шо кюйде киноларда гёрсетилген багъыйсыз ерлеге де, эдепге кыйышмайгъан рекламалагъа да къаршы иш этиле. Ери берилишлерде тамаша роликлер гёрсетилмеге башлагъан. Шоларда башына явлукъ байламагъан, тобукъларындан оьрде, яни къысгъа юбкалар гиеген, инбашларын ачыкъ этеген тиштатпалар айыплана. Шоллай юрюйгенлер халкъ арагъа ачыкъ этиле, олагъа эдепсизлер деген ат тагъылып бябур этиле.

Мунда багъыйсыз ерлери тайдырылган россиялы ва тыш уьлкели кинолар жыйылып архив этилген ва ери кинотеатрларда, телевидениеде янгыз шолар гёрсетилмеге бола.

Мычыгъыш республиканы кино ишлеге къарайгъан къурумуну ёлбашчысы Хуцув шо гъакъда булай айта: «Башгъа регионларда кыйышып къалагъан затлар, бизин англавуз къабул этмей ва шоллай гезиклерде менлигибизге тиймейген къайдаланы танглайбыз. Масала, киноларда кылыгыбызгъа зиян этеген ерлер болса, шоланы гесип тайдырабыз. Гъалиге шоллай онгарылган 3 мингден къолай кино гъа-зирленген. Бизин республикада янгыз

ГЪАМИС

Шагъбанда
болган чакъы
кеп ораза тутмагъа
къара, неге тюгюл
Пайхаммар да г шо
айда кеп ораза туту
болган

шоллай кинолар гёрсетилмеге бола».

Бир мобильный байлавлукъну рекламасы ери халкъны менлигине кыйышмай деп, Грозныйны, Гюйдюрмесни, Аргунну ва башгъа шагъарланы орамларындан тезокъ тайдыргъан болган. Ёл ягъадагъы рекламаларда кирингенде гиеген ич опурагъы булангъы тиштатпалар болган экен. Энниден тутуп шоллай гёрюнюшлер булангъы суратлар бу якъларда къатты кюйде гери урула.

Ондан къайры, Мычыгъыш республиканы тыш байлавлукъланы, басманы ва информацияны Министерлигини сиптечилиги булан ери жамият транспортда кылыкъгъа багъышлангъан роликлер гёрсетилмеге башлагъан.

Анадаш Дагъыстаныбыз оьрде эсгерилеп гетген республикалардан бу якъдан алгъанда артда къалып турагъанда йимик гъис этиле. Бир-бир айры адамлар, жамият къурумлар социальный рекламаны бойнуна алмагъа къараса да, пачалыкъ даражада бу масъала агъамиятны табып битмегенге ошай. Шо саялы биздеги бу айланыш осал да дюр, токътамай «гъужум» этегенлеринден де тюгюл. Амма озге ерлерде йимик, бизде де булай чакъырывлар, рекламалар ажайып тарыкълы. Адамлар эсгерген кюйде, жамиятгъа шоланы таъсири де гёрмекли болур эди. Шону дуруслугъун, илинип кеп заман турмаса да, бир-бир шоллай чакъырывлар жамиятны кепине гелгенинден англамагъа бола. Сатывалывгъа багъышлангъан рекламалардан эсе, социальный чакъырывлар адамлагъа гъава йимик тарыкъ. Масала, шолардан булайлары язылып, илинген эди: «Бир-биригизни лап яхшы сёзлер – Ассаламу алейкум булан къаршылагъыз», «Ватангъа бакъгъан сююв – иманны аламаты», «Къуран, Аллагъа инанывдан сонг, лап биринчи этеген чакъырыву – ата-анагъа гьюрмет этив».

Булай чакъырывлар кеплени кепине гелсе де, олар даим илинип гёрюнемей. Баягъы, харж етишмейлик, имканлыгъы барланы буса, шонда гъайы ёкълугъу. Гъакимият да чечмесе болмайгъан зор уллу масъалаланы чече туруп, кылыкъ масъалаланы агъамиятыгъын онча да артыкъ гёрмейгенге ошай.

Бу якъдан гъукуматыбыз да, ерлердеги шагъар ва район ёлбашчыларыбыз да гъаракат чы нечик де этмей, гъалиге бар масъалаланы арасында сама да эсгермей. Бу сёзлени исбатлайгъан хыйлы-хыйлы мисаллар гелтирмеге де бола. Янгыз телевизоргъа гёз къаратсакъ да таман. Ахшамлар да, гъали чи гондюзлер де болагъан макъам къулвланы ким гёрмеген ва оланы тюбюнде этилеген билдиривлени ким эс этмеген? «Тиштатпа булан таныш болмагъа сюемен, муна телефонумну номери де...», «Бир багъыйлы улангъаш тарыкъ...» ва шо кюйдеги де, ондан да бетер кеп-кеп озгелери. Эдеплерибиз, кылыкъларыбыз бузулуп дам-дагъыры чыгъып барагъаны ачыкъдан-ачыкъ гёрюнюп тура.

Бу масъала озлюгюнден чечилип къалар деп умут этегенлер гъабас ойлаша. Кылыкъсызлыкъ, эдеплени эниш тюше-ни жамиятны «савлугъуна» туврадан таъсир эте. Шону ювукъ хоншуларыбыз да, озге регионлар да англагъан ва къолундан гелеген ишин этмеге къарай. Бизге де бу масъалагъа бакъмагъа герек. Бирче ойлашып къарасакъ, ёллар табылмай къалмас. Аслусу буса, биз ойлашагъан кюйде, эдеплени оьр этмеге болуву, кылыкъланы тарбиялыуу адамланы динге къайтыву

ИЛМУ

Башы алдагы номерлерде

Ислам дин гелеген тамурлар

Инг башлап Ислам динни гакъын-дагы билимлени сыйлы Аллагъны сёзлери язылган Къуръандан ва Мугъаммат Пайхаммарны г гъадислеринден алмагъа тарыкъ бола. Яшавда шо билимлерде айтылагъан кюйде яшамагъа ва чалышмагъа тарыкъ.

Шо эки де затда айтылагъан билимлеге кюрчюленип, шо билимлени дурус къолап, яшавун къурагъан ва къаст этеген гиши бу дюньяда янгылышмас ва о даимли дюньяда да харип гьалгъа тюшмес.

ва шолагъа гёре яшав къурагъанлар йимиклердей болмайлар. Дагы да олар тарыкъ къадарда билим алмай туруп, Аллагъны Китабы ва Аллагъиссалам Ону элчисини гъадислери гъакъда озлер суйген кюйде, озлени пайдасына кыйышдырып ойлашмайлар, Аллагъ буюргъан кюйде ойлаша-лар.

Макътав Аллагъга шо гъакъда булай айтгъан (маънасы):

«Олар Къуръанны маънасы гъакъда ойлашмаймыкенлер?» (Къатынлар, 82).

Оър болгъан Аллагъ дагы да айтгъан (маънасы):

«Олар шо Сёзю - (Къуръанны) гъакъында ойлашмагъанлар?» (Ина-нагъанлар, 68). Оър болгъан Аллагъ дагы да айтгъан (маънасы):

«...билигиз, Бизин элчибизге шуну етишдирмек ачыкъ тапшурулгъан» (Ашамлыкъ, 92).

Оър болгъан Аллагъ шулай деп де айтгъан (маънасы):

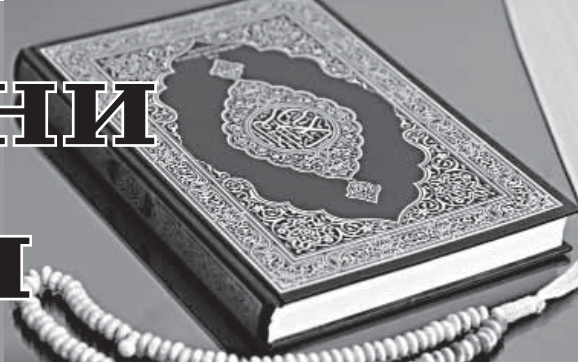
«...билигиз, Бизин элчибизге шуну етишдирмек ачыкъ тапшурулгъан» (Ашамлыкъ, 92).

Оър болгъан Аллагъ айтгъан (маънасы):

«...Биз Сагъа Къуръанны тюшюргенбиз, сен олагъа озлеге йиберилген затны англатсын деп, балики, олар ойлашарлар» (Балжибинлер, 44).

Аятланы ва гъадислени маъналарын дурус англамакъ учун гертиге талпынагъанлар кёмек излеп Пайхаммарны г асгъабалары кююп гетген илмугъа багъалар, неге тююл, олар шо тюз ёлгъа барындан

Ислам динни кюрчюлер

Оър болгъан Аллагъ айтгъан (маънасы):

«Мен айтгъанны этип, сиз тувра ёлгъа тюшсегиз, шо ёлдан тайышмай юрюсегиз, адашмасыз ва кыйын гъаллагъа тюшмесиз. Мени унутагъанны яшаву бек кыйын болажакъ. Биз ону Къыямат Гон сокъур этип тирилтербиз. О заман ол: Яратгъаным! Мени сокъур этип неге тирилдинг? Алда мен сокъур тююл эдим чи? – деп айтар. Аллагъ: Биз сагъа биз гёрсетген алакат затланы сен унутгъан йимик, бугюн Биз де сени унутабыз», – деп жавап айтар (Таха деген сура, 122-126).

Оър болгъан Аллагъ шоланы озлени арасындан бирин элчи этип йибери-п, шо жамиятгъа рагъму этген, ол оланы таза этсин, сыйлы Къуръангъа уйретсин, гъакъыллы этсин деп ва Аллагъ айтгъан (маънасы):

«Ол-О, Ким билимсизлеге озюню элчисин йиберген шоланы озлени арасындан. Ол олагъа Ону аятларын айта, оланы тазалай, Язылагъа уйрете ва гъакъылгъа, олар алда даим адашып тургъан буса да...» (Жыйын, 2)

Оър болгъан Аллагъ ант этген, шо пайхаммарны къади этип сайламай туруп шо элчини ва шону тёресине (законуна) баш иймей туруп ва шо айтгъангъа тынгламай туруп, оланы арасындан бири де иманлы болмас деп.

Оър болгъан Аллагъ айтгъан (маънасы):

«Ёкъ, сени Есинг булан ант этмен!- олар иманлы болмас, сени къади этмей туруп озлеге, шоланы арасында тувулунагъан эришивлюклер тувдурлагъан затланы тюз чечмек учун. Шо заман олар сен айтгъангъа къаршы чыкъмаслар ва даим тынглаву болурлар сагъа» (Къатынлар, 65).

Гертликге къаст этегенлер, башгъача айтгъанда, ким сюннет затлардан таймай гелишивлюкге чалыша, шолай адам даим Къуръангъа ва суннагъа-гъадислеге таяна, аятларда ва гъадислерде айтылагъан маъналарны абур булан къабул эте, шоланы маъналарын алышдырмай яда башгъача – аслу гъалда Аллагъ ва Ону элчиси г оланы ичине салгъан маъналарына къаршы чыгъагъан кюйде айтмай, олагъа къаршы динге озлени гъакъылындан, озюню пайдасын оилап, янгылыклар гийиреген

«Язывлар, Биз сагъа йиберген, рагъмулу ва пайдалы ва олар ондагы аятланы уьстюнде ойлашсынлар...» (Бав, 29).

Дагы да Оър болгъан Аллагъ айтгъан (маънасы):

«Алиф, лям, ра. Олар-ачыкъ Язывну белгилери» (Юсуп, 1).

Дагы да Оър болгъан Аллагъ шулай айтгъан (маънасы):

«Бу-адамлагъа баянлыклар, иманлылагъа баш алмакъ учун тала-

да алда тюшгенлер ва олар оър даражада намуслу, таза юрекли ва саламатлыгы булан белгили болгъанлар ва озлени арап тилдеги ангвалары гъакъда тёре гесмеге ону яхшы билегенге- Оър болгъан Аллагъгъа тапшуру-гъанлар.

Шолай эте туруп, олар озлени гъакъылларын ва ойларын Къуръанда айтылагъан пикрулагъа къаршы салмагъанлар, неге тююл, олар динни адатлары ва гъакъылы бир-бирине къаршы тююлюню билелер, эгер де айтылагъан зат герти буса ва гъакъыл-таза буса.

Баянлыкъ - (1. Берилегенни яда бусурман адатланы (НАКЛЬ) гъакъында айта туруп, олар Къуръанны аятларын ва гъадислени гёзалгъа туталар. Шоларда Пайхаммарны г сёзлери ва ишлери гъакъда айтыла. Таза гъакъыл буса- дурус ойлашмакъ бола. Шондан баш алып айтгъанда, тюз язывлар белгилейген кюйде адамланы юреклери башдан тутуп да тюзлюкню дурус англамагъа ва шогъар гёре яшамагъа адамгъа тувувундан толу кюйде имканлыкъ бере, амма терс ёлгъа тюшмек ва бузукъ болмакъ адамда сонг тарбиялана).

Ондан къайры да аятларда ва гъадислерде адамланы дин негер, не ёлгъа бакъдырагъанны гёрсетеген ойлашы булан тувулунгъан пикрулар да бар. Масала, Аллагъутаала барлыкны исбатлайгъан пикруну билдире туруп, Оър болгъан Аллагъ айтгъан (маънасы):

«Яда олар бир ёкъ затдан яралгъанмылар? Яда олар озлер яратывчулармы?» (Тав, 35).

Озюню бирлигин исбат эте туруп, Аллагъ айтгъан (маънасы):

«Аллагъ улан тувдурмагъан, Ону янында дагы аллагъ да ёкъ, шолай тююл эди буса, гъар аллагъ озю яратгъанны озю булан алып гетер эди ва шоланы арасындан бири башгъалардан оър болуп токътар эди» (Инанагъанлар, 91)

Билими барлыкны билдире туруп, Оър болгъан Аллагъ айта (маънасы):

«Билмейми дагы Ол-Ким яратгъан, Ол чу – Ангвалу ва Билимли» (Гъакимлик, 14).

Исламны илмусундан гъакъылны гюю булан хыйлы аслу затларын билмеге бажарыла.

ГЪАДИС

Бу дюньяны байлыгъын сююв – Яратгъанны да кюлпу да арасындагы перде

Масала: Аллагъны барлыгъын, Ол-Бир экенлики, Ол сав экенни, Ол Озю яратгъан затдан оърде экенни ва шо гъакъда Ону терен билими барлыгъын, Ол Гюлю, Бажарывлу ва терен гъакъыллы ва янгыз Ол макътавгъа лайыкылы ва башгъалары. Амма ой этив билдим булан шо илмуну терен маъналарын, назик ерлерин толу англама бажарылмай. Янгыз Къуръандан ва Суннадан таба шо сырланы толу теренине гирме ва билме имканлыкъ бола.

Биз алда да айтып гетдик: Къуръан булан Суннаны бир якъдан ва башгъа якъдан гъакъылны да арасында къаршылыклар ёкъ, болма кюй де ёкъ, эгер де гъакъыл таза кюйде де къалып, башгъа бир тюрюл затланы таъсирине тюшмей буса. Биз буса шогъар бир зат кюшма болабыз. Эгер башгъа бир якълардан таба гъакъылгъа таъсир этилине буса, шо заман Къуръангъа ва гъадислеге таянып, шоларда айтылагъан кюйде этме тарыкъ. Шону да эки себеби бар:

биринчилей – Къуръан булан Суннада - гъадислерде бар гёрсетивлеге таянма герек бола;

экинчиси – Къуръан ва Сунна - гъадислер даим алмашынывлардан бек сакъланып тура, гъакъылгъа шолай айтып болмайбыз.

Чагъына етишген адам-(мукалляф) не затгъа гъакъ юрекден инанмагъа ва не затны яхшы билмеге герек?

Гъар чагъына етишген (мукалляф) – (МУКАЛЛЯФ- гъар озсюп, чагъына етишген ва ишлеп болагъан бусурман адам, озю этген затгъа шариятны тёресине-законуна гёре жавап да берип болмагъа герек. Башгъача айтгъанда, шо бусурман чагъына етишгенде динни талапларын толу кюйде кютмеге борчула бола) бусурман адам Пайхаммар г озю булан алып гелген бары да затгъа толу кюйде къабул этип, шону булан бирче сыйлы Аллагъгъа, Ону малайиклерине, Ону язывларына, Ону элчилерине, Ахырынчы гюнге, яхшылыкъ ва яманлыкъ алданокъ белгиленгенге инанып, ва Аллагъны элчисини г буйрукларын ва ол гъарам этген затларындан сакъланып, ислам динни аслу маънасы шоларда экенни де билип, шоланы барын да кютмеге тарыкъ.

Къысгъача айтгъанда, гъар чагъына етген бусурман адам Пайхаммарны г гакъындагы далиллени ва ону буйрукларына, гъарам этген затларына гъакъ инанмагъа ва ол айтгъанны этме тарыкъ.

Пайхаммар г озю булан алып гелген затланы гъакъында айтгъанда, ол шоланы бирлерин билмей къалгъан саялы ол гюнагълы тююл ва огъар гюнагъ ёкъ, неге тююл, шолар шо алда айтылгъан талапланы гесеклери болуп токътай. Бары да адамлар шо илмуланы бир кюйде билмеге болмайлар. Гъариси озю болагъан къадарда билмеге къаст этме герек бола. Бары да затны билмеге гюю етишмеген адамгъа шону билмек борч этилмей ва шону (фардуль-кифайа)-кютмегени гечилмеге бола, шону толу кюйде билмеклик жамиятны аз бёлюгюне борч этилине.

7 ►►

СОРАВ-ЖАВАП

– Мен сакъатман ва шо саялы гъаж къылып болмайман, тек озюм учун башгъа адамны йибермеге сюемен. Магъа гъажада этилмеге борчланы уйренмеге тарыкъмы?

– Шо борчланы билмесе де ярай, сен учун гъаж къылагъан гиши шо борчланы билсе де таман.

– Атылтывны ва от тошювню натижасында хоншубзда яшагъан адам оьлюю, ону сюегини бир гиччи гесегин тапды. Шогъар жаназа намаз къылынамы?

– Имам Шафиини мазгъабына гере, сюекни бир гиччи гесеге бар буса да, шогъар жаназа намаз кылмагъа тарыкъ, шо гесекни жувуп, гебинлеп гёммеге де тарыкъ.

– Ёлдагъы адам жума намазны кылмагъа борчлуму?

– Ёлавчу жума намазны кылмагъа борчлу тююю. Амма Зугъри дейген имам айтагъан кюйде, ёлдагъы адам тюш намазгъа чакъырагъан азанны эшитсе, жума намаз кылмагъа гере.

– Бизин имамабыз тазиятда уьч гюнден артыкъ турмагъа къоймай. Шо тюз этеми дагъы?

– Бары да уллу имамлар токъташдыргъан кюйде, оьлюге къайгырышыв этилсе яхшы

иш ва къайгырышмагъа оьлюню гёмгенче этмеге гере. Амма Агъмат ва Шафии имамлар къайгырышмагъа оьлюню гёмген сонг уьч гюню узагъында этмеге де къойгъан. Йыракъдан этишип болмагъанлар буса, уьч гюнден сонг гелип къайгырышмагъа да бола.

– Гюнагълар намаз къылыв булан чайыламы?

– Намаз къылыв бусурманни гиччи гюнагъларын гертиден де чая, тек уллу гюнагълар намаз булан чайылмай. Уллу гюнагълагъа адам оьлюрюю, зина этив, сигъручулагъа, палчылагъа барыв, олагъа инаныв ва шо кюйдегилери

гире. Бизин Пайхаммарыбыз г булай деген (маънасы): “Гертиден де, борч болгъан беш намаз гюнагъланы сув насны чаягъандай чая”. Дагъы да Пайхаммар г булай деген (маънасы): “Гертиден де, этилген гюнагълар, уллуларындын къайры, намаз къылыв булан чайылма”. Нечик болса да, инсан гъакъ юрекден товба этмеге тарыкъ.

– Жаият намазда экинчи сыдра не ерден башлана?

– Жамият намазда экинчи сыдра имам турагъан ерни артында башлана ва сонг онг якъгъа да, сол якъгъа да узатыла.

– Бусурман адам ит сакъласа гюнагъ боламы?

– Шогъар гъажатлыкъ бар буса къаравул йимик, ит сакълалагъа ярай, шо гюнагъ да тююю. Амма сув болгъан итге тийсе нажас бола.

Эгер де сув итге тийип гетсе яда ону авзундан чыгъагъан силегейге тийсе, шо ерни етти керен жувмагъа тарыкъ, шону ичинде бир керен таза топуракъ булан.

– Намаз жувунмагъан гъалда азан чакъырмагъа яратыламы?

– Намаз жувунмагъан гъалда азан ча-къырмагъа яхшы тююю (макругъ).

РУЗНАМА

АВГУСТ (ШАГЪБАН)

Дни	Утренний Ас-СубхI	Восход	Обеденный Аз-Зугър	Послеобеденный Аль-Гаср	Вечерний Аль-Магъриб	Ночной Аль-Гишаъ
1	3,37	0,38	12,00	17,02	20,14	21,08
2	3,39	0,40	12,00	17,02	20,13	21,07
3	3,43	0,41	12,00	17,01	20,10	21,03
4	3,47	0,42	12,00	17,00	20,07	21,00
5	3,50	0,43	12,00	17,00	20,00	21,04
6	3,52	0,44	12,00	17,00	20,03	21,07
7	3,55	0,45	12,00	17,00	20,00	21,09
8	3,57	0,46	12,00	17,00	20,00	21,10
9	3,59	0,47	12,00	17,00	20,00	21,11
10	4,00	0,48	12,00	17,00	20,00	21,12
11	4,01	0,49	12,00	17,00	20,00	21,13
12	4,02	0,50	12,00	17,00	20,00	21,14
13	4,03	0,51	12,00	17,00	20,00	21,15
14	4,04	0,52	12,00	17,00	20,00	21,16
15	4,05	0,53	12,00	17,00	20,00	21,17
16	4,06	0,54	12,00	17,00	20,00	21,18
17	4,07	0,55	12,00	17,00	20,00	21,19
18	4,08	0,56	12,00	17,00	20,00	21,20
19	4,09	0,57	12,00	17,00	20,00	21,21
20	4,10	0,58	12,00	17,00	20,00	21,22
21	4,11	0,59	12,00	17,00	20,00	21,23
22	4,12	0,60	12,00	17,00	20,00	21,24
23	4,13	0,61	12,00	17,00	20,00	21,25
24	4,14	0,62	12,00	17,00	20,00	21,26
25	4,15	0,63	12,00	17,00	20,00	21,27
26	4,16	0,64	12,00	17,00	20,00	21,28
27	4,17	0,65	12,00	17,00	20,00	21,29
28	4,18	0,66	12,00	17,00	20,00	21,30
29	4,19	0,67	12,00	17,00	20,00	21,31
30	4,20	0,68	12,00	17,00	20,00	21,32

Аявлу охувчулар, янгы рубрикабызгъа SMS-лер геле. Тюнде шоланы беребиз. Гележекде де шу номерге язмагъа боласыз: **8988-296-94-22**

– Бусурман адамгъа тюлкюню этин ашама яратыла дей. Шо тюзму?

– Тюз, бусурман адамгъа тюлкюню эти гъалал.

– Атамны анасы авруй, юрюп болмай. Шогъар охулагъан дуа бармы?

– Аврув къопса да, озге балагълар болса да, башгъа заманларда да кёмек болсун деп, языкъсынсын деп Аллагъа ял барып тилемеге тарыкъ (тилекни озюню сезъери булан айтмагъа да ярай). Бу дуаланы намазлардан сонг, башгъа ибадатлардан сонг этсе дагъы да яхшы. Шону булан бирче, озокъда, Аллагъны буйрукъларын кютмеге тарыкъ, динибизни ёлуна тюшюммеге де тарыкъ.

– Къызъашгъа шалбар гийип, уьстюнде узун кофта гийсе гюнагъ боламы?

– Болмай. Эти де, тюклери де гёрюнемей буса (бетинден ва къолларыны аясындан башгъа ерлери ябылгъан буса), опурагъы уьстюнде сыланыммагъан буса, шолай гийим бусурман дин талап этеген гъижап деп санала.

– Къатыным савлугъун колай этемен деп, свечалар сала ва шо себеп болуп намаз кълмай. Шо тюзму дагъы?

– Шо бир де тюз тююю. Свечалар сала да, озге шо кепдеги ишлер этсе де, гъакъылы бар, гъакълбалыкъ болгъан бусурман адамгъа намаз кълмагъа ярайгъан зат тююю.

– Газетни нас ерлеге ташламагъа ярамай деп языла. Охуп битгенде ону не этмеге тарыкъ дагъы?

– Озьюнг охуп битген бусанг уьюндегилеге, къардашынга, хоншунга охумагъа бер. Артада да, эгер кълтып гелсе, тиркеп жыймагъа кълтын тююю чю. Бусурман газетлерде хыйлы-хыйлы пайдалы, маъналы макъалалар бола, шоланы кълтып-кълтып охуса яман болмас чы!

– Билмей 12-13 йиллыкъ ят уланъашлагъа тийип гетсе, къызъашны намаз жувунгъланы бузуламы?

– Имам Шафиини мазгъабына гере, ай рузнама булан етти йылдан уллу къызъаш уланъашгъа тийип гетсе, намаз жувунгъланы бузула.

– Кёкюрек аврувдан сав болмакъ учун аювну майын да, этин де ашамагъа яраймы?

– Аюв йырткъыч гысапда, бусурман адамгъа ашамагъа гери урулагъан гъайванланы арасына гире. Эгер де дагъы кюй бирт де кълмагъан деп айтыла буса, доктор да ярта-са, аврувдан сав болмакъ учун шону къолламагъа ярай.

– Ата-анам мен саялы гъакъакъ соймагъан. Мен шону озюм нечик соймагъа боламан?

– Гъакъакъ – гючлю сюнетлерден санала ва шону кютюв тувмакъдан берли башлана. Бу сюнетни ата-ана эте, этип бол-маса, авлет озю этмеге тийишли. Лап яхшы деп гъакъакъны еттинчи гюн соймагъа яхшы санала, сонг 14-нчю гюн, сонг 21-нчи гюн. Бу этни биширип оьлешмеге яхшы деп санала ва союлгъан малны бир гесегин буса да оьлешип тайдырмагъа гере.

Центр создания семьи «Аль-Арус»

ПРИГЛАШАЕТ ВСЕХ, КТО УСТАЛ ОТ ОДИНОЧЕСТВА И ГОТОВ К СЕРЬЕЗНЫМ СЕМЕЙНЫМ ОТНОШЕНИЯМ.

Наша цель служить людям и оказывать помощь тем, кто в силу разных обстоятельств остался одиноким. Создание семьи, в которой царят взаимоуважение и любовь друг к другу является Богоугодным делом. Желающие могут обращаться конфиденциально.

Мы рады, что за время работы наш центр сумел помочь людям.

Иншааллах, поможем и вам!

Обращаться по тел.:
Для мужчин – 63 89 559 928 8
Для женщин – 41 27 295 988 8

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Мухаммадханафи-хаджи ГАМЗАТОВ

Главный редактор
Патимат ГАМЗАТОВА

Редактор
Азиз МИЧИГИШЕВ

Компьютерная группа
Асият ХАНОВА
Ахмед МАГОМЕДОВ
Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
Халидасхаб МАМАТХАНОВ

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону).

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г.

Индекс 51325

При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 28 июля 2009 г.
Тираж 3800 экз.

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;
www.assalam.ru